

La fotografia i el cinema, documents de la història

Ramón Sagués

El pas d'una societat rural a una industrial mitjantçant un procés revolucionari té, entre altres conseqüències, la d'accelerar els canvis de l'entorn de l'home, exigint una adaptació cada vegada més total del medi a les necessitats de la producció.

Així, paisatges naturals i edificis que havien mantingut la seva aparença i característiques bàsiques al llarg de segles, desapareixen o bé són transformats de dalt a baix en poc temps.

En definitiva, la societat capitalista-industrial, sobretot en l'actual fase consumista, està immersa globalment,

junt amb el medi físic que la sustenta, dintre del ràpid procés evolutiu condicionat pels annexos de les forces productives.

Exemple clar de l'acceleració històrica d'aquest canvi cada cop més ràpid, el trobem en les «modes del vestir». Un pagès badaloní del segle XVIIIè. quan es comprava uns pantalons l'únic que l'havia de preocupar era la qualitat del teixit car, mentre la peça de roba aguantés, la podria portar sense problemes, segur de que no hauria passat de moda. Aquesta actitud avui en dia és impensable, perquè si no és

el color, és la forma o és el tinus de roba el que d'una manera imperiosa «obliga» a canviar de vestit.

L'home ha tingut des dels seus orígens, la necessitat de reproduir en imatges, el seu entorn i els seus semblants.

Fins a finals de la passada centúria gairebé els únics mitjans de què disposava eren els que li oferia la seva capacitat creadora en els camps de la pintura i l'escultura i, de manera tangencial i més efímera, l'escenografia teatral. També basant-se en l'experiència personal del lector i la seva capacitat d'imaginació, podia intentar plasmar realitats en obres literàries mitjançant una descripció «realista». Tots aquests mètodes de reproducció de la realitat estan fortament determinats pel subjectivisme de l'autor, a més d'oferir imatges estàtiques i, per tant, amb referència a llocs, moments o situacions molt puntuals.

El necessari domini d'una tècnica força complexa per poder realitzar qualsevol obra d'aquestes arts, limita la quantitat de possibles autors i per tant d'obra feta, al mateix temps que selecciona l'origen social dels futurs artistes.

En el marc d'una societat rural, fortament estratificada socialment i amb una gairebé nul·la capacitat de canvi, la «creació» dels «artistes» fou suficient per fer arribar a les generacions posteriors una imatge força representativa del seu esdevenir històric.

Per tant, l'historiador ha de recórrer a la pintura i l'escultura en busca de la documentació visual que necessita per conèixer la història des dels orígens de l'home fins ben entrada l'edat Contemporània.

La nova dinàmica que es genera amb el procés industrialitzador de la societat accelera i amplia l'evolució en el si d'aquesta i fa insuficients els mètodes tradicionals per reflectir amb prou rapidesa la totalitat dels canvis que es produeixen.

Com a resposta a aquesta nova necessitat, la tecnologia del moment —estem en el moment àlgid de la mecanització— ofereix

la fotografia. Amb aquesta aparició, i sobretot amb la seva posterior popularització, es superen molts dels hàndicaps existents en la producció gràfica anterior.

Per una banda, i sense voler menyspreuar el component artístic que té tota obra fotogràfica, l'aprenentatge necessari per la realització d'una fotografia, és molt més senzill que el de la pintura, ja que bona part de la tècnica la realitza el mateix aparell fotogràfic. Per tant, s'amplia el nombre d'autors potencials i conseqüentment el d'obres fetes. Això fa també que s'accedeixi progressivament a les capes de la societat que fins el moment quedaven excloses de veure's perpetuades en imatges.

Per altra banda, la fotografia permet superar en gran part el subjectivisme inherent a qualsevol obra que depèn de la «visió» de l'home. És evident que aquesta superació no és total, doncs en tant que l'home participa com autor en una fotografia, hi deixa la seva empremta personal. A més dota a la reproducció d'un nou component: la instantaneïtat.

Hi ha, però, una qüestió que la fotografia no és capaç de solventar: l'estaticisme de la imatge representada.

La solució a aquest problema ens vindrà ja en el segle XX amb el cinema, que amb la seva capacitat de reproduir amb aparença de «vida» la realitat (o més generalment ficcions) ha esdevingut «l'art de les masses» per excel·lència.

El cinema, però adoleix davant de la fotografia d'alguns dels seus avantatges. Els elevats costos de filmació impedeixen una popularització exhaustiva de la realització cinematogràfica, al igual que la més complexa tècnica necessària per a tot el procés de realització d'un film, limiten el nombre d'autors i tornen a dotar al medi d'un més elevat grau de subjectivitat.

De totes maneres l'historiador contemporani disposa, amb la foto i el cinema, d'unes fonts d'informació visual privilegiades, sobretot si té la sort de poder complementar l'una amb l'altra.